

Geoinformatické hodnocení turistického potenciálu obcí na Hranicku

Anna Ferklová

Katedra Geoinformatiky, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci,
Tř. Svobody 26
771 46, Olomouc, Česká republika
ferklova.anna@centrum.cz

Abstrakt. Cílem práce bylo provést hodnocení aktuálního stavu území obce s rozšířenou působností (ORP) Hranice z hlediska vhodnosti pro cestovní ruch. Na základě dostupných prostorových dat z projektu Stra.S.S.E. (Strategic Spatial Planning and Sustainable Environment) byly provedeny analýzy a kvantifikace zastoupených jevů, dále byl stanoven jejich vliv na cestovní ruch a pomocí vah byl stanoven turistický potenciál obcí. Byly použity dvě metody váhového hodnocení – Saatyho metoda, která byla použita v dotazníkovém šetření pro tři věkové kategorie (15–25 let, 26–55 let a 56 let a více) a pro srovnání metoda pořadí, pomocí které byly přiděleny váhy na základě subjektivního hodnocení. Jedním z hlavních výstupů práce je metodika pro hodnocení potenciálu cestovního ruchu v prostředí GIS, která byla aplikována na území ORP Hranice. Její výsledky byly vizualizovány formou 35 tematických map, které názorně dokládají a graficky popisují potenciál jednotlivých obcí. Součástí práce je rovněž návrh aktivit pro zvýšení turistické atraktivity území ORP Hranice.

Klíčová slova: cestovní ruch, potenciál, metodika, Hranice

Abstract. Touristic Potential Geoinformatic Evaluation of Municipality in Hranicko Region. The aim of the bachelor thesis was rating of the actual state of the Hranice municipality territory from the point of view of its suitability for tourism. Based on the available spatial data from the Stra.S.S.E. project (Strategic Spatial Planning and Sustainable Environment), were made analyses and quantifications of the related phenomena, then were determined their influence upon tourism, and specified the tourist potential of villages by use of weighting. Two methods of weighting were used – the Saaty's method which was used in the questionnaire survey for three age groups (15–25 years, 26–55 years, 56 years and older), and, for comparison, the order method where the weights were assigned on the basis of subjective rating. One of the main outputs of the thesis is the methodology for the rating of the tourist potential in the GIS environment which was applied to the Hranice municipality. The results were visualized in a form of 35 thematic maps which demonstrate and describe graphically the tourist potential of individual villages. The thesis also includes a suggestion of activities to increase the tourist attractiveness of the Hranice municipality.

Keywords: tourism, potential, methodology, Hranice

1 Úvod

Cestovní ruch je jedním z nejdynamičtějších odvětví světového hospodářství. Podle Světové rady pro cestování a turistiku (WTTC – World Travel and Tourism Council) je od roku 2004 průměrný roční nárůst podílu cestovního ruchu na HDP 4%. Za stejné období bylo vytvořeno více jak 34 milionů pracovních míst. Celkově zaměstnává cestovní ruch na celém světě 238 milionů lidí [1].

Díky růstu vlivu cestovního ruchu na světové hospodářství, se stává cestovní ruch také důležitým odvětvím pro hospodářství jednotlivých států. Státy se snaží přilákat co nejvíce zahraničních turistů do všech svých regionů. Proto byly vyvinuty řady koncepcí a strategií, jak zvýšit atraktivitu území pro cestovní ruch. K vytvoření těchto koncepcí bylo ale nejdříve nutné zhodnotit potenciál cestovního ruchu pro destinace daného státu. Vysledovat, která místa jsou největšími lákadly, která místa by lákadly mohla být, ale díky špatné infrastruktuře či zázemí jsou opomíjená. Na základě těchto analýz se pak státy snaží zviditelnit ty lokality, které již jsou, nebo mohou být, vyhledávány zahraničními turisty.

Nejedná se zde však jen o zahraniční turisty, ale i tuzemští návštěvníci jsou důležití pro rozvoj cestovního ruchu. Proto se jednotlivé kraje, obce či regiony snaží sami zlepšit infrastrukturu, zajistit možnosti ubytování a stravování a vytipovat ty lokality, které jsou něčím výjimečné či pozoruhodné, a přilákat k sobě návštěvníky.

2 Cíle práce

Cílem bakalářské práce je provést hodnocení aktuálního stavu území z hlediska vhodnosti pro cestovní ruch. Na základě dostupných prostorových dat budou provedeny prostorové analýzy a kvantifikace zastoupených jevů, dále bude stanoven jejich vliv na cestovní ruch a pomocí vah se stanoví turistický potenciál obcí. Zpracování proběhne v prostředí GIS a výsledky budou vizualizovány. Na základě postupu prací bude vytvořena metodika pro hodnocení potenciálu cestovního ruchu v prostředí GIS, která bude aplikována na území ORP Hranice. Její výsledky budou vizualizovány formou 35 tematických map. Součástí práce bude návrh aktivit pro zvýšení turistické atraktivity území.

3 Postup zpracování

Teoretická část Teoretická část se zabývala studiem literatury zaobírající se cestovním ruchem a následně zjištěním postupů při hodnocení území z hlediska cestovního ruchu.

Praktická část Praktickou část představovalo nejprve shromáždění prostorových dat ze zájmového území ORP Hranice. Následovaly analýzy území dle věkových kategorií – byly zvoleny takové kategorie, aby vystihovaly jednotlivé typy návštěvníků – 15 – 25 let (studující), 26 – 55 let (pracující s dětmi), 56 let a více (pracující s dospělými dětmi a důchodci). Poté bylo provedeno hodnocení turistického

potenciálu obcí, které proběhlo prostřednictvím váhového hodnocení dílčích věkových kategorií pomocí dotazníkového šetření a pro srovnání také z hlediska subjektivního hodnocení. Na základě hodnocení proběhla interpretace a vizualizace výsledků, ze kterých vzešel návrh aktivit pro zvýšení atraktivity území.

Vymezení zájmového území Studovaným územím je obec s rozšířenou působností (ORP) Hranice, která se nachází v severovýchodní části okresu Přerov, v nejvýchodnější části Olomouckého kraje. Na severovýchodě sousedí s Moravskoslezským krajem, okresem Nový Jičín, na jihu a jihovýchodě se Zlínským krajem, okresy Vsetín a Kroměříž. Na území zasahuje Moravská brána a Podbeskydská pahorkatina. V severní části se nacházejí Oderské vrchy a Vítkovická pahorkatina, v jižní Příborská pahorkatina, Kelčská pahorkatina a oblast Maleníku. Celé území je tedy poměrně hornaté a kopcovité. Od severovýchodu k jihovýchodu prochází územím geologický zlom, ve kterém se u Hranic a Teplíc nad Bečvou nacházejí minerální prameny. Středem protéká ve východozápadním směru řeka Bečva, která tvoří osu území. Jejimi největšími přítoky jsou pravostranné přítoky Velička a Ludina. Hranicko je rozděleno hlavním evropským rozvodím na dvě části – severní náleží k povodí Baltského moře, jižní k povodí Černého moře. Do oblasti Hranicka náleží celkem 31 obcí – Bělotín, Býškovice, Černotín, Dolní Těšice, Horní Těšice, Horní Újezd, Hrabůvka, Hranice, Hustopeče nad Bečvou, Jindřichov, Klokočí, Malhotice, Milenov, Milotice nad Bečvou, Olšovec, Opatovice, Paršovice, Partutovice, Polom, Potštát, Provodovice, Radíkov, Rakov, Rouské, Skalička, Střítež nad Ludinou, Špičky, Teplice nad Bečvou, Ústí, Všehovice, Zámrsky. Z těchto obcí jich je 24 členem Mikroregionu Hranicko. Dalšími mikroregiony, které se na území nacházejí, jsou Mikroregion Záhoran, Mikroregion Rozvodí a Mikroregion Podlesí, jejichž jsou členy i některé obce Mikroregionu Hranicko. Na severovýchodě zasahuje do území vojenský újezd Libavá (část obce Potštát a Hranice). Místní části obce Hranice – Hranice VIII Středolesí a Hranice IX Uhřínov byly v práci považovány za samostatnou obec, protože se od Hranic nacházejí ve velké vzdálenosti a jejich podmínky pro cestovní ruch jsou naprosto odlišné od administrativní jednotky Hranice. Celkový počet obyvatel Hranicka k 1. 1. 2008 je 34 860 [2]. Celková rozloha území obce s rozšířenou působností (ORP) Hranice je 342,74 km². Hustota obyvatelstva pak činí 101,7 obyvk/km². Centrem celého regionu je město Hranice, kde žije většina obyvatel ORP. Pouze čtyři obce mají počet obyvatel větší jak 1000 – Hranice, Bělotín, Potštát a Hustopeče nad Bečvou. [3] Území protíná dálnice D1 spojující Ostravu a Olomouc – mezinárodní silnice E462; mezinárodní silnice E442 Hranice – Makov a další silnice druhé a třetí třídy. Podél dálnice vede železniční trať číslo 270 z Ostravy do České Třebové. V Hranicích se na tuto trať napojuje železnice číslo 280 vedoucí z Horní Lidče do Hranic. Trať číslo 270 tvoří 2. a 3. tranzitní koridor.

4 Metodika hodnocení potenciálu cestovního ruchu

4.1 Úvod

Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v této práci vychází z prací Bíny [4] a Rudy [5]. Hodnocením potenciálu cestovního ruchu se rozumí hodnocení vhodnosti krajiny pro cestovní ruch a předpokladů pro cestovní ruch jednotlivých obcí nacházejících se v zájmovém území. Potenciál cestovního ruchu je tvořen dvěma předpoklady – lokalizačními a realizačními. Každý z těchto dvou předpokladů zahrnuje dva dílčí potenciály – lokalizační předpoklady zahrnují přírodní a kulturně-historický potenciál, realizační předpoklady pak potenciály využitelnosti obcí z hlediska cestovního ruchu (CR) a dostupnosti obcí z hlediska cestovního ruchu. Každý tento potenciál se skládá z dílčích tematických skupin (tabulka 1), které jsou tvořeny dílčími parametry. Potenciál cestovního ruchu je hodnocen na úrovni jednotlivých obcí.

Tabulka 1. Skladba potenciálu cestovního ruchu na Hranicku (vlastní zpracování)

POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU			
Lokalizační předpoklady		Realizační předpoklady	
<i>Přírodní potenciál</i>	<i>Kulturně-historický potenciál</i>	<i>Využitelnost obcí z hlediska CR</i>	<i>Dostupnost obcí z hlediska CR</i>
1 Přírodní pozoruhodnosti	1 Městská památková zóna	1 Turistické trasy	1 Železniční stanice
2 Vhodnost území pro rekreaci u vody	2 Kulturně-historické památky	2 Turistické cíle - turistické trasy a kulturní zajímavosti - chráněná území - sportovní aktivity	2 Autobusové zastávky
3 Vhodnost krajiny pro rekreaci v lesích	3 Kulturní zařízení	3 Stravovací zařízení	3 Silniční síť
4 Vhodnost krajiny pro návštěvu chráněných území	4 Církevní památky	4 Hromadná ubytovací zařízení	4 Turistické trasy
5 Další potenciální rekreační plochy	5 Další služby	5 Objekty individuální rekreace	
6 Vhodnost krajiny podle reliéfu	6 Sportovně-rekreační aktivity		
	7 Péče o zdraví		
	8 Kulturní akce		

4.2 Metody bodového hodnocení

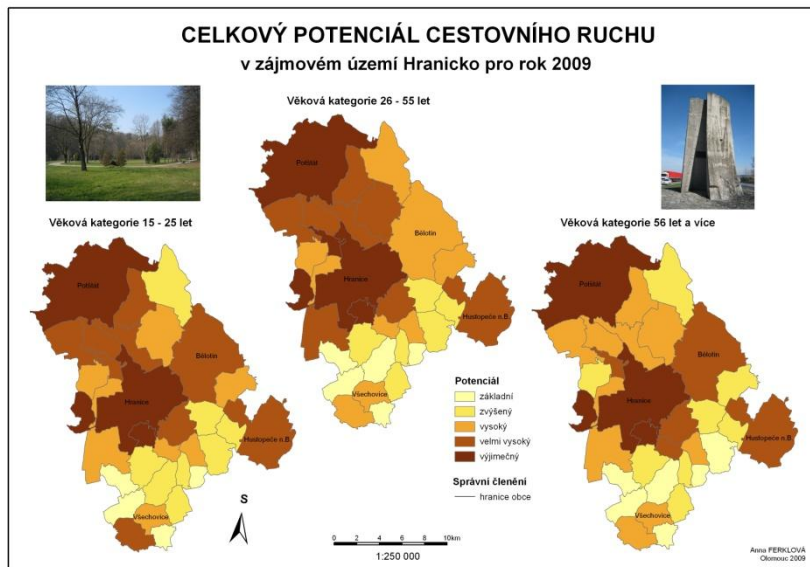
Hodnocení probíhalo od jednotlivých parametrů každé tematické skupiny přes dílčí potenciály jednotlivých předpokladů až po sjednocení všech potenciálů do celkového potenciálu cestovního ruchu. Každé obci byl přidělen v každé tematické skupině určitý počet bodů – (0) 1 – 5 podle zastoupení jejích parametrů. K bodovému hodnocení byly aplikovány celkem tři postupy. První z nich bylo procentuální zastoupení objektů. Tento postup byl použit, pokud se jednalo o relativně rovnoměrně rozmístěné objekty – jednalo se např. o přírodní pozoruhodnosti, církevní památky. V případě druhého postupu se jednalo o bodování pomocí hustoty – rozloha jednotlivých ploch (lesů, dalších rekreačních ploch, ...) nebo délek (silniční sítě, ...) byla vydělena rozlohou obce – např. hustota turistických tras, hustota silniční sítě. U těchto dvou postupů byly body obcím přiřazeny pomocí vícevrcholového rozdělení četností do 5 (6) intervalů, podle kterých pak obec získala (0) 1 – 5 bodů. Třetí způsob byl použit, pokud se jednalo o nerovnoměrné zastoupení objektů či ploch v území. Ke každému parametru tak bylo přistupováno individuálně, body obcím byly přiděleny až po prozkoumání rozložení jevu, východiskem byly již zmíněné metodiky.

4.3 Metody váhového hodnocení

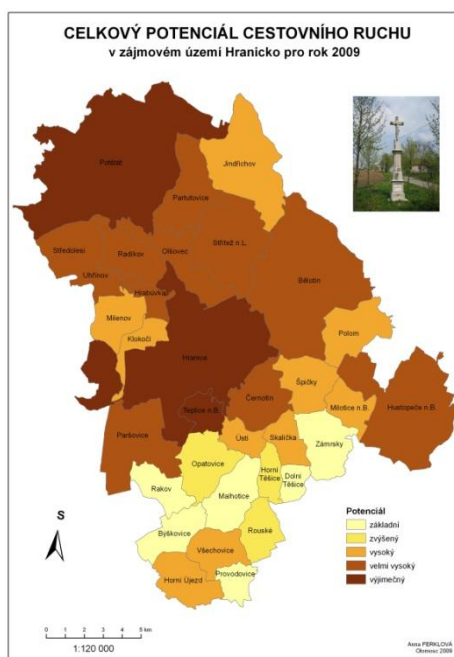
Váhové hodnocení bylo provedeno v rámci každého potenciálu pro dílčí tematickou skupinu. Byly použity dvě metody – nejprve Saatyho metoda, která je založena na porovnávání dílčích tematických skupin v rámci jednoho potenciálu. Byla realizována pomocí dotazníkového šetření pro tři věkové kategorie – 15 – 25 let (studující), 26 – 55 let (pracující s dětmi), 56 let a více (pracující s dospělými dětmi a důchodci). Dále byla použita Metoda pořadí pomocí subjektivního hodnocení, kdy byly jednotlivé tematické skupiny v rámci každého potenciálu seřazeny od nejvíce důležité po nejméně důležitou a z tohoto pořadí byly vypočítány váhy. V práci byly použity tyto dvě metody pro srovnání jejich výsledků.

4.4 Stanovení potenciálu

Výsledná hodnota každého potenciálu byla stanovena tak, že se vynásobila bodová hodnota dílčího parametru u každé obce váhou věkové kategorie (subjektivního hodnocení) této tematické skupiny a následně se tyto hodnoty sečetly. Po sečtení bylo provedeno vícevrcholové rozdělení četností do 5 intervalů a klasifikace do 5 tříd – potenciál základní – zvýšený – vysoký – velmi vysoký a výjimečný. Potenciál lokalizačních (realizačních) předpokladů byl vytvořen sečtením přírodního a kulturně-historického potenciálu (potenciálu využitelnosti a dostupnosti obcí), celkový potenciál cestovního ruchu vznikl sečtením potenciálů lokalizačních a realizačních předpokladů.

Obr. 1. Celkový potenciál cestovního ruchu zpracovaný pomocí Saatyho metody pro 3 věkové kategorie

Obr. 2. Celkový potenciál cestovního ruchu zpracovaný pomocí Metody pořadí

5 Návrh aktivit pro zvýšení atraktivity území

Na základě interpretace výsledných map byl vytvořen seznam aktivit pro zvýšení atraktivity území:

- vyznačení pěších a cyklistických tras v jižní a východní části území
 - tematická cyklostezka po zaniklých i současných větrných a vodních mlýnech – obce Skalička, Všechnovice, Zámrsky, Partutovice, Běloutín Střítež nad Ludinou, Jindřichov
 - meziměstské asfaltové stezky – jak pro cyklisty, tak pro in-line bruslaře
 - další naučné stezky – např. k Hranické propasti, Choryňskému mokřadu, Ptačí oblasti, ..., ale i např. městská naučná stezka v Hranicích
- vytvoření sítě půjčoven a úschoven kol – systém půjčení v jedné obci a možnost vrácení v jiné – navazuje na vytvoření cyklostezek, stanice např. v obcích Všechnovice, Zámrsky, Hustopeče nad Bečvou, Hranice, Potštát, Jindřichov
- zajištění nabídky cyklobusů např. z Olomouce, Nového Jičína, ..., do území Hranicka
- dokončení navržených hippostezek z roku 2005
- rozvoj běžeckých značených tras v severní hornatější části území - obce Potštát, Hranice IX Uhřínov, Partutovice, Radíkov, Jindřichov
- vybudování lanového centra – Paršovice, Opatovice, Horní Těšice, Rouské, Dolní Těšice, Zámrsky, Partutovice
- vybudování snowtubingu v obci Potštát, místní části obce Hranice – Uhřínov, Partutovice – u lyžařských vleků
- terénní koloběžky – půjčovna u lyžařských vleků v obcích Potštát, Partutovice a místní části obce Hranice - Uhřínov, v hornatějším prostředí – Partutovice, Radíkov, Jindřichov
- vybudování umělé horolezecké stěny – Rakov, Býškovice, Provodovice, Dolní Těšice
- vybudování zimního stadionu – Střítež nad Ludinou, Polom, Špičky, Milotice nad Bečvou
- více ubytovacích kapacit – Milenov, Hrabůvka, Střítež nad Ludinou, Potštát, Špičky
- rozvoj kongresového cestovního ruchu – převážně obce Hranice, Teplice nad Bečvou a Všechnovice

6 Závěr

Z hodnocení potenciálu cestovního ruchu zvolenou metodikou vyplývá, že dominantní postavení mají v regionu tři obce – Hranice, Teplice nad Bečvou a Potštát. Všechny obce mají výjimečný potenciál cestovního ruchu u všech třech věkových kategorií i pomocí metody pořadí. Z obou zvolených metod váhového hodnocení také vyplývá, že nejmenší potenciál mají obce v jižní části území. Z toho důvodu se

v návrhu aktivit objevují hlavně návrhy pro jižní část území, ale seznam se snaží postihnout všechny oblasti zájmového území. ORP Hranice má celkově potenciál cestovního ruchu vysoký, je potřeba se však zaměřit na konkrétní oblasti, jak geografické, tak tematické, aby byl potenciál využit – rozvoj jižní části území, zvětšení ubytovacích kapacit v celém regionu a další.

Zvolená metodika poskytla komplexní pohled vždy na celé území obce a následně pak i na celé zájmové území. Je vhodná pro středně velká území, jako jsou například obce s rozšířenou působností. Metodu váhového hodnocení je vždy potřeba zvolit dle potřeby zpracovatele a zadaného úkolu.

Reference

- [1] UNWTO. Collection of Tourism Expenditure Statistics. Technical Manual No.2., UNWTO, 1995. ISBN 978-92-844-0106-2.
- [2] 1301-08, Počet obyvatel v obcích, obsah | ČSÚ [online]. 2009 , 11.6.2008 [cit. 2009-04-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/1301-08>>.
- [3] VOŽENÍLEK, Vít, a Kol. *Hranicko - atlas rozvoje mikroregionu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 174 s.
- [4] BÍNA, Jan. *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky*. Urbanismus a územní rozvoj. 2002, roč. V., č. 1., s. 2-11. Dostupný z WWW: <www.uur.cz/images/publikace/uur/2002/2002-01/01.pdf>.
- [5] RUDA, Aleš. *Hodnocení vlivu cestovního ruchu na krajiny Nízkého Jeseníku metodami GIS*. [s. l.], 2008. 147 s. Vedoucí dizertační práce prof. RNDr. Vít VOŽENÍLEK, CSc.